

Kediler olmasaydı Ay'a gidemezdik

Biz okurları için çok kıymetli bir yazar Gündüz Vassaf. **Radikal'deki yazılarını aralıksız okumuş, kitaplarına sıkı sıkı sarılmış biri olarak yeni çıkacak kitabından da payına düşeni aldım.** Yakında elinizde olacak şiir-roman türündeki 'İstanbul'da Kedi', bir insanlık dersi aslında. Vassaf ile buluştuk, kedilerden konuştuk, insanlardan ve büyük komplekslerinden de...

İpek Özbey
ozbey@istanbul.com.tr

ÖT EMRE YUNUSOĞLU

Kitaptan...

T.C'nin yeni ustası
Neo-Osmanlı kafalı
Restorasyon meraklısı
Kıvılcım ararken
küllerde
İstanbul'un
çeşmelerini onardı.
Lakin
Hiçbirinin suyunu
aktımadı.
Kedilerdi gününü
kurtaran
Beyaz, arap, tekir,
sarımsak
"Yağmurun
yağdığı yere tarlayı
kaldırıp"
Mermer kurnalara
yerleştiren
İnanç tarizinde
"İstanbul'un
canları" afişlerinde
Cami avlularında
güvercin
Çeşme başında
kediler.

2009'da Radikal'de bir yazı yazdınız. Başlığı 'İstanbul'un 100 kedisiydi. Bu kitabın tohumları orada mı atıldı?

- Bravo, ben o yazıyı tamamen unuttum. Kitabı yazarken aklıma geldi. Hikâyenin özü orada varmış zaten. Oysa 'Boğaziçi'nde Balık' diye başka bir kitap hazırlığındaydım. Fakat o kitaba bir şeyler daha ilave etmek istedim. Zaten balık var, bu sefer kedi olsun istedim. Ve hikâyeyi yazmaya başladım. 5-10 sayfalık kısa bir öykü olacak gibiydi. Birden bir kedi ilgisi başladı. İki yıla yakın kediler hakkında okudum.

Sizi şaşırttı mı?

- O güne kadar İstanbul'da kedilerle ilişkim, diğerlerinden azıcık değişik bir kedi gördüğümde dönüp bakmak, arkadaşlarının evlerinde kediler varsa onları öylesine olşamaktı. Evde de bir kedi vardı ama kediydi işte. Şaşıtım su oldu:

Ne kadar kedili bir dünyamız varmış. Az önce fotoğraflarını çekiyorduk. Bir kedi geldi ve Emre size "Yanınıza çağırabilir misiniz?" dedi. "Çağırman" dediniz. Bu kitabı yazmaya başlamadan önce böyle der miydiniz?

- Asla. Evdeki kedi için "Kedim" kelimesini bile kullanamıyorum artık.

Bu kitapta kediler üzerinden bir insanlık dersi veriyor gibisiniz...

- Kendimizi tür olarak anlama çabası.

Uzun zamandır, biz kelimesini küçük bizler için kullanamıyoruz. Diyelim biz falanca takımlılar, biz falanca milletten olanlar, biz falanca dinden olanlar... Biz derken, "Sen benden değilsin" demiş oluyoruz. O yüzden insana kedilerin gözüyle bakmaya başladım. Nice filozof biz insanlarla uğraşmış, Sokrates'ten bu yana, "Kendini tanı!" demiş 2300-2400 yıl önce... Hâlâ filozoflar, psikiyatristler, sosyologlar insanı öğrenmeye çalışıyor. Yetti gari. Öğrenebileceğimiz kadar öğrendik. Umarım ki kitapla beraber kendi türüne mesafe alabilirim.

Tanrı katından oyuncak kediyi

Peki kedi gözüyle insana baktığınızda ne görürsünüz?

- Bazen sevdiğimize tapıyoruz. Sonra da tapığımızı öldürüyoruz. Bu, kedilerle olmuş mesele. Diyebilirsiniz ki insan değişti, hain oldu, kimliğini değiştirdi, beni sattı, risvet aldı. Kedi halbuki aynı kedi. Mısır'da 2000 yıl tapmışız kediye.

Bubastes'te hacca gidiliyor kediler tapınağına varmak için. Tek tanrılı dinlerin başlamasıyla eskiden mübah neyse o kötü oluyor. Kadın tanrıdan, erkek tanrıya geçiyoruz. Özellikle Avrupa'da, Hıristiyan âleminde kadına seytan gözüyle bakıldığı gibi kediye de o gözüle bakılıyor. 800 yıl boyunca kediler Papa fermanları uyarınca katlediliyor, işkence yapılıyor. Asya böyle değil. Japonya'da kediye kötülük yapmanın evi 7 yıl lanetli olur. İstisnalar da var. Vietnam'da kedi pizolası yayılıyor. Son 100 yılda ise oyuncakımız okular.

Tanrı katından oyuncaklığı...

- Bu, uyarılaşmayla oldu. Fare tutsun diye kediye ihtiyaç kalmadı. Zehir var. O zaman kediyi ne yapacak insan? Bir tek süs kedisi olabilir. Kedi psikoloğu, kedi maması, kedi pedikürüsü, kedi sanatı gelişti. Aslında şöyle bir rolü var. Kedi olmasaydı Ay'a gidemezdik, çağdaş uygarlığımız olamazdı.

Nasıl yani?

- Çünkü tarım devrimi insanın yap-

tığı bir şey değil. Bakıyorlar tohumları yetiştiriyor. O zaman 'aveç toplama'dan tarıma dönüyor. Bir günde yiyecek bulamaz. Depo lazım buğday için. E fare var. O arada kedinin insana yaklaşması, fareyi bulması... Yoksa buğday stokları eriyecek. Kedi olmasaydı, tarım devrimi olmayacaktı. Tarım devrimi olmasaydı sanayiye geçemeycektik. Kedi o kadar önemli ki, kediye düşman gözüyle bakılan Avrupa'da veba, nerdeyse nüfusun yarıya yakınını ölümlüne neden oldu.

Müslümanlıkta nasıl bir yeri var?

- Çok saygıdeğer. Şimdi bu modern Müslümanlar Avrupalı gibi olmak istiyor. Camiye kedi koymazsınız artık, kovarlar. Yüzlerce yıl girip çıkmış.

Ne değişti böyle davranıyorlar?

- Çağdaşlaşma... Kutsal bir yer, kedi bir hayvan. Bakın cennet en iyi Hıristiyanlık'ta ve İslam'da tanımlanır. Bu iki dinin cennetine hayvana yer yok.

Gerçekten dünyamızda 600 milyon kedi var mı?

- Saymak çok güç tabii, 400-600 milyon arası olduğu söyleniyor.

Kedi neden dünyaya gelmiş, insana haddini bildirmek için mi?

- Bizden yaşlı. Biz 80 bin yaşındayız. Kediler 60 milyon... Dünyaya ve türleri yok etme dönemini atlatılabilecek çok gözüle gebeyiz. Ama daha emekleyen çocuk gibiyiz. Elimizde yarattığımız nükleer bombalar falan var. Emekleyen çocuğun eline verilmemeli.

Üzerlerinde egemenlik kurmalar,

Kedi munyası.
Abydos, Mısır, Roma dönemi. MÖ 30...

asağılık kompleksimizden mi?

- Evet maalesef. Olmasa hayvanları niye cennete almıyoruz? Onlar da bizim gibi hayvan. Üstelik dünyaya yok eden, başka türlerle birlikte kendi sonumuzu da getirebilecek biziz. Sadece atom bombasıyla değil, genetiğiyle oynanmış tarımla, küresel ısınmayla sonunu getiriyoruz. Dünya üzerindeki türlerden sadece biri olduğumuz ve bu yerkürede tüm türlerle birlikte yaşayabileceğimizi görmesek hikâyeye bitecek. Bu kitapta insan türüne "Kendine gel!" diyoruz. İnsanın en kıymetli özelliği sevgi... Ama o mucizeyi; sevgiyi öldürüyoruz.

Azıcık kendimizden vazgeçelim

Sevgi olsaydı başımızda ne gelmezdi?

- Savaş olmazdı. Normal olarak bir anne çocuğunu öldüremez. Ama anneler çocuklarını, ötekine karşı dualarla savaşta göndermeye teşvik ediyor. Sevgiye rağmen bunu yapabiliyoruz.

Çare ne?

- Durmadan bildiğimiz aynalara bakarak kendimizi tanımayla çalışıyoruz. Azıcık başkalarına bakalım ki onların gözünden kendimizi görmeye çalışalım. Kendimizden vazgeçelim azıcık. Yunusların seslerini dinleyelim.

Siz ne zamandır yapıyorsunuz bunu?

- Yapamıyorum, her insan gibi ben de düşünce üretiyorum. Kendimden kaçtım, insan olmaktan uzaklaştığımı söyleyemem.

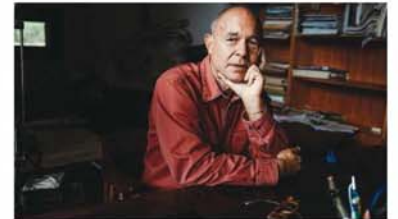
Her devletten korkuyorum

Hadi size evin kedisi Bily'nin gözünden bakalım. Ne düşünüyor sizin için acaba?

- Bu adamın derti ne diyor olabilir. Bir evde, bir değil. Bir oraya gidiyor, bir buraya gidiyor. Yemek yemek, dünyaya bakmak nesine yetmiyor bu adamın. Bir tek sevgisini paylaşsın, o da yemek yiyor, ben de yiyorum. Devamlı hareket halinde. Şişşırım.

Adnan Menderes asıldığında Türkiye ilk defa sizin için korkulacak bir ülke oluyor. Bugün Türkiye sizin için korkulacak bir ülke mi?

-Evet, dünya korkulacak bir yer. "Artık korkulmayacak bir ülkede yaşıyorum" dediğim

madir zamanlar oldu.

Neden korkuyorsunuz?

- Devletin vatandaşına şiddet kullanması mesru. Onun için her devletten korkuyorum.

Şu anda Türkiye'de yaşıyorum.

Ve Türkiye'deki devletin de şiddet kullandığını görüyorum.

Üniversitelerde, Meclis'te, meydana... Şiddet ülkesi.

Türkiye yalnız insanı barındırmıyor

Bugünün dünyasına da geliyorsunuz. Sanatsız sanatçılardan, faturalı diplomatlardan bahsediyorsunuz kitabınızda. Kim bunlar?

-İhsan Doğramacı 12 Eylül ve YÖK'ten sonra vakıf üniversitelerini kurduktan beri önüne gelen üniversite açıyor. Parayı veren diploma satın alıyor.

Bugün bir haber vardı, hiç profesör olmayan üniversite açılmış.

-Öyle mi? Berber olmak daha zor Türkiye'de.

Sanatta durumumuz vahim mi?

- Vahim, çünkü birçok sanatçıya sanatını yapma olanağı tanınmıyor.

En son Fazıl Say örneğini gördük, Devlet Tiyatroları

n'nda olanları biliyoruz.

- Sovyetler Birliği'nde özellikle Stalin döneminde, Nazi Almanyası'nda sanatın nereye gittiğini gördük. İki rejim de yıkıldıktan sonra, Hitler'in 20 yıl, Sovyetler'in 50-60 yılında dünya kültürüne 'sanat eseri' olarak kalması tek bir şey göstere-mezsiniz.

Sanki Türkiye'de de uzun zamandır iyi bir eser üretilmiyor. Halbuki filmieriniz Cannes'da ödül alıyor, resimleriniz iyi paralara satılıyor, romanlarınız Nobel alıyor vs. Hâlâ neden böyle düşünüyor olabilirsiniz?

- Bir defa sanatçıyı besleyen bir toplum değil. Biz takım besliyoruz. O sanatçı bizim takımdan mı değil mi?

Yaptığı türüne, azıcık kendi ideolojimizden, sosyal statümüzden, bazen de dinimizden, kendi aitiğimizden bakıyoruz. Halbuki sanatçı eğer müsaade edilirse hiçbir kalba uymayan bir insan. Sizi hem memnun edebilir hem kızdırabilir, size bambaşka bir dünya gösterebilir, sizinle alay edebilir. Biz sanatçının bunu yapmasına fırsat vermiyoruz. Sanatçı daha çok kendiliğiyle beraber olmaya mecbur kalıyor. Türkiye, yalnız insan barındırmıyor. Bu da sanatı öldürüyor. Kümelesen sanatçı, birbirinden güç alıyor. Güç alınca da aynı dil üretiyor. O zaman ülkeden sanatçı çıkmaz. Başarılı olabilir ama farklı olamaz. Bir Picasso çıkamaz yani.